

Η ΕΠΤΑΝΝΗΣΟΣ.

Ἄριθ. 6.

ΛΕΥΚΑΣ ΚΑΙ ΚΥΘΗΡΑ.

ΠΡΟΣ ἄρκτον τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης κεῖται ἡ τὴν σήμερον Ἀγία Μαύρα, τοπάλαι δὲ Λευκὰς καὶ Λευκαδία, μῆκος ἔχουσα περίπου τριάκοντα μιλίων, πλάτος δὲ περίπου δώδεκα. Ἡ νῆσος αὕτη ἦτο ποτὲ χερσονήσος, ἢ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, Ἀκτὴ τῆς Ἀκαρνανίας. Ἀλλ' οἱ Κορίνθιοι, ὡς λέγει ὁ Στράβων, “ πεμφθέντες ὑπὸ Κυφέλου καὶ Γαργάσου, ταύτην τε κατέσχον τὴν ἀκτὴν, καὶ τῆς χερσονήσου διορύξαντες τὸν ἰσθμὸν ἐποίησαν νῆσον τὴν Λευκάδα.” Τὸνομα Λευκὰς ἐδόθη ἀπὸ πέτραν λευκὴν ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, ἐκνεύουσαν εἰς τὸ πέλαγος κατὰ τὴν Κεφαλληνίαν. Ἐπὶ τῆς πέτρας ταύτης ἦτο καὶ ναὸς τοῦ Λευκάτα Ἀπόλλωνος, καὶ προσέτι τὸ περιβόητον Ἄλμα τῆς Σαπφούς, τὸ μέρος δηλαδὴ ὅθεν αὕτη καὶ ἄλλοι ἐπήδησαν εἰς τὴν Θάλασσαν πρὸς παῦσιν τοῦ ἔρωτος. Τὴν σήμερον τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ὀνομάζεται Δουκάτον, κεῖται δὲ κατὰ τὴν μεσημβρινοδυτικὴν κόγχην τῆς νήσου, ὃν ἡ ἐσχατιὰ τιτανωδὼν ὀρέων, τὰ ὅποια τὴν νῆσον ὀλόκληρον διαπερῶσι. Τινὰ μέρη τῆς βουνώδους ταύτης σειρᾶς φθάνουν εἰς 3000 ποδῶν ὕψος.

Ποταμὸν λόγου ἄξιον δὲν ἔχει κανένα ἡ νῆσος αὕτη, αἱ βρύσσαι ὅμως καὶ τὰ φρέατα εἶναι καὶ πολλὰ καὶ καλὰ· ἡ δὲ πόλις δαφυλῶς ἀναπληροῦται ἀπὸ ὕδωρ, φερόμενον διὰ τινος ὑδραγωγείου ἐκ βρύσεως μίαν ὥραν ἀπεχούσης. Λίμνη στασίμου ὕδατος σχηματίζεται κατ' ἑτος εἰς κοιλιάδα περὶ τὰς δύο ὥρας πρὸς μεσημβρίαν τῆς πόλεως, ἐν τῷ μέσῳ βουνῶν. Ἡ λίμνη αὕτη ἔχει ὡς μιᾶς λευγῆς περιφέρειαν· ἀρχίζει δὲ νὰ φαίνεται περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου, ἀλλὰ τὰ ὕδατα ξηραίνονται ὅλως διόλου πρὸς τὰ τέλη τοῦ Μαΐου, ἀφίοντα γονιμωτάτην πεδιάδα ἐπικλύστου γῆς. Ὑπάρχει δὲ καὶ ὡσεὶ λίμνη ἄλμυροῦ ὕδατος, ἔχουσα ἐξ ἐνὸς μέρους τὸν ἰσθμὸν τὸν ὁποῖον εἴπομεν ἤδη ὅτι τοπάλαι διώρυξαν οἱ Κορίνθιοι. Ἡ διώρυξ αὕτη, μολονότι συνεχῶς ποτὲ τὴν διάβασιν πλοίων, πρὸ πολλοῦ ὅμως σχεδὸν ὀλότελα ἐπληρώθη μὲ ἰλὺν καὶ τιτανώδη τρίμματα, γεννηθέντα ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τὰς βραχῶδεις βᾶσεις τῶν ὀρέων. Τὸ βάθος τοῦ ὕδατος εἰς τὴν ἄλμυρὰν ταύτην λίμνην εἶναι τριῶν ποδῶν ἕως ἐξ δακτύλων, ἡ δὲ τῆς ἐπιφανείας ἑκτασις ἐξ ἐνός ἢ ὀκτὼ τετραγωνικῶν μιλίων. Εἰς τὰ κράσπεδα τῆς λίμνης ὑπάρχουν διάφοροι ἀβαθεῖς τόποι, καταλλήλως τοποθετημένοι πρὸς κατασκευὴν ἁλατος διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐξατμίσεως. Πεντακόσιοι ἢ ἑξακόσιοι ἄνθρωποι ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἡ νῆσος ὑπόκειται τὰ μέγιστα εἰς σεισμούς. Τὸ 1820 μεταξύ τῆς 12ης Φεβρουαρίου καὶ τῆς 31ης Μαρτίου συνέβησαν ἐξήκοντα τρεῖς αὐστηροὶ σεισμοί, οἵτινες ἐκρήμνισαν ἐβδομήκοντα περίπου τῶν ἐν τῇ πόλει κατοικιῶν, ἀφήκασι δὲ κλονουμένας τὰς πλειοτέρας τῶν

ἐ. 9*

ἐπιλοίπων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐγιναν προσέτι ὀκτακόσιοι περίπου ἐλαφροὶ κλονισμοί· κάποτε δὲ ἡ γῆ ἐξηκολούθει τρέμουσα δώδεκα ἢ δεκατέσσαρας ὥρας κατὰ συνέχειαν, χωρὶς τινος ἐπαίσθητης παύσεως. Εὐρίσκοντο δ' οἱ πολῖται κατ' ὅλον τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, ὑπὸ χρεοὶ ὄντες νὰ ζητῶσι σκέπην εἰς ἀθλίᾳς καλύβας πρὸς ὥραν κατεσκευασμένας, καὶ ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας μὴ τολμῶντες νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τοὺς οἴκους των, ἐκ φόβου μὴν ἤθελεν αὐξήσῃν ἡ σφοδρότης τῶν κλονισμῶν· τὰ δὲ πνεύματα τῶν δεισιδαιμόνων ἐπασχον ἀπὸ ἀδιάλειπτον φόβον καὶ ταραχὴν κατὰ συνέπειαν τῆς διαδόσεως προφητειῶν, ὅτι ἡ πόλις ἐμελλεν ἐξ ὀλοκλήρου νὰ καταστραφῇ.

Οἱ δρόμοι ἐξ ἐνὸς εἰς ἄλλο μέρος τῆς νήσου βαθμηδὸν βελτιοῦνται ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Βρετανικῆς ἀρχῆς. Ἡ συγκοινωνία μεταξύ τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου ἐνεργεῖται διὰ λέμβων, καὶ προσέτι κατὰ τρόπον ἀξιοπεριέργον διὰ τῶν λειψάνων παλαιοῦ ὑδραγωγείου. Ὁ ἀγωγὸς, δι' οὗ ἔρρεε τὸ ὕδωρ, εἶναι μὲ λείας πέτρας ἐσχεπασμένος, ἔχει δὲ τριῶν ποδῶν πλάτος, ὥστε ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου συγχωρεῖ τὴν διάβασιν. Ἀνηγέρθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Τούρκων Βαϊαζέτου. Ἐκτείνεται ὑπὲρ τὸ ἡμισυ μίλιον κατὰ τὸ μῆκος, καὶ στέκει ἐπὶ 360 καμαρῶν. Ὡς ὑδραγωγεῖον δὲν χρησιμεύει πλέον τὴν σήμερον.

Οἱ κάτοικοι τῆς Λευκάδος συμποσοῦνται εἰς δεκαεὶς περίπου χιλιάδας, διατρίβοντες εἰς τὴν πόλιν Ἀμαξίκι, καὶ εἰς τριάκοντα δύο ἀσημάντους κώμας, δισκορπισμένους ἐφ' ὅλης τῆς νήσου. Τὸ Ἀμαξίκι ὑπερβαίνει ἐν μίλιον κατὰ τὴν περιφέρειαν, περιέχει δὲ χιλίους τετρακοσίους οἴκους, καὶ πληθυσμὸν ἐξ ἑκατῶν. Εἶναι πενιχρὰ πόλις, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀπὸ ξύλον ὠκοδομημένη. Μία μόνον ὁπωσοῦν καλὴ ὁδὸς διαπερνᾷ ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος, δεκαπέντε ποδῶν ἔχουσα πλάτος κατὰ τὸ πλεον ἄνοικτον μέρος· αἱ δὲ λοιπαὶ ὁδοὶ εἶναι εὐτελεῖς, στεναὶ, ἄτακτοι, καὶ ῥυπαραί. Νέον ἰχθυοπωλεῖον κατεσκευάσθη ἐσχατῶς ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, ὅπου δύναται τις ἐν ἀφρονίᾳ νὰ προμηθεύεται ἰχθῦς ἀρίστης ποιότητος. Ἀλιεύουσι δὲ εἰς τὸ προσηρμένον λιμνίον κατὰ τρόπον ἰδιαιτέρον. Ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ σπανίως ὑπερβαίνει δύο ἡμισυ πόδας κατὰ τὸ βάθος, οἱ ἰχθύες περικλείονται εἰς εὐρύχωρα διαστήματα δι' εὐκινήτων καλαμωτῶν, αἵτινες προσηλοῦνται ὅρθαι εἰς τὸν μαλακὸν πυθμένα τῆς λίμνης. Αἱ διαστάσεις δ' αὗται συστήλλονται κατ' ἀρέσκειαν, καὶ οἱ τοιουτοτρόπως διατηρούμενοι ἰχθύες ἀλίσκονται βαθμηδὸν. Οἱ ἀλιεῖς μεταχειρίζονται ἐπὶ τῆς λίμνης μονόξυλον, ἔχον ὀλίγων δακτύλων ὕδωρ. Ἐνίοτε παγόνουσα ἡ λίμνη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν προξενεῖ τὸν θάνατον ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ ἰχθύων. Τὰ κρυώτερά δὲ τῶν ἰχθύων εἶδη εἶναι κέφαλοι, γλωσσαι, χέλια, καρίδες, καρκῖνοι, καὶ χοχλίας.

Ὅπισθεν τῆς πόλεως τοῦ Ἀμαξικίου ὑπάρχει ὠραία πεδιάς, δύο μιλίων τὸ μῆκος, σχεδὸν κεκαλυμμένη ἀπὸ

μεγαλοπρεπή ἑλαιῶνα, τὸν ὁποῖον διατέμνουσι δύο ἢ τρεῖς εὐθεῖς καὶ καλοὶ δρόμοι.

Κύθηρα.

Ἡ μεσημβρινωτάτη τῶν Ἑπτὰ Νήσων εἶναι τὰ Κύθηρα, κειμένη πρὸς νότον τῆς Πελοποννήσου, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Αἰακωνικοῦ κόλπου, 13 μίλια κατὰ μεσημβρινοδυτικὴν διεύθυνσιν ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα, 25 δὲ μίλια πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ταϊνάρου. Τὸ νότιον αὐτῆς ἄκρον ἀπέχει περὶ τὰ 45 μίλια ἐκ τῆς Καραβούσης, τοῦ ἐγγυτάτου μέρους τῆς Κρήτης. Ἐχει δ' ἡ νῆσος Κύθηρα ὡσεὶδὲς μὲν ἀνώμαλον δὲ σχῆμα, καὶ μῆκος μὲν 20 περίπου μιλίων, μέγιστον δὲ πλάτος 10. Εἶναι βουνώδης καὶ βραχώδης· ἀλλ' ὑπάρχουσι μικραὶ τινες κοιλάδες, ὅπου τὸ χῶμα εἶναι γόνιμον καὶ καλλιεργημένον. Παράγει δ' ἐξαιρετον σταφυλὴν (ἐξ ἧς γίνεται καλὸς οἶνος), ἔλαιον, πορτογάλλια, λεμόνια, καὶ ἄλλας ὁπώρας, γεννήματα, καὶ βαμβάκιον. Τὰ Κύθηρα εὐποροῦν ἀπὸ ζῶα μᾶλλον οἰασθήποτε τῶν ἄλλων Ἰονίων νήσων· διότι ἔχουσι περὶ τοὺς 3000 βόας, 16,000 πρόβατα καὶ 4000 αἰγας, ἐκτὸς 1000 ὄνων καὶ περίπου 150 ἵππων. Οἱ κάτοικοι, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπαρίθμησιν τοῦ 1833, ἦσαν 8759, διαμοιρασμένοι εἰς δύο κωμοπόλεις καὶ εἰκοσιεννέα χωρία. Ἡ περιοχὴ τῆς νήσου εἶναι 116 Ἀγγλικά τετραγωνικά μίλια, συμπεριλαμβανομένου τοῦ νησιδίου Αἰγιλίας (Κεριγώτου), τὸ ὁποῖον κεῖται ἀναμέσον Κυθήρων καὶ Κρήτης.

Ἡ κυριωτέρα πόλις, ἡ μᾶλλον κωμόπολις, εἶναι τὸ Καψάλι, ἐπὶ τῆς νοτίου παραλίας. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἶναι τὸ χωρίον τοῦ Ἀγ. Νικολάου, μὲ τὸ κάλλιστον ἐν τῇ νήσῳ ἀγκυροβόλιον. Εἰς τὰ πέρας εὐρίσκονται ἀρχαῖοι τινες λελατομημένοι τάφοι· καὶ οὐ μακρὰν αὐτῶν λείψανά τινα τειχῶν, ὑπογείων οἰκοδομῶν, καὶ συντετριμμένων στύλων, τὰ ὁποῖα νομίζονται λείψανα τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Κυθήρων, καὶ τοῦ διαβοήτου αὐτῆς ναοῦ τοῦ εἰς τὴν Ἀφροδίτην ἀφιερωμένου. Τὸ μέρος τοῦτο λέγεται τὴν σήμερον Παλαιόκαστρον. Ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ παραλίου τῆς νήσου εἶναι τὸ Δελφίνιον, εὐρύχωρος ἀλλὰ κινδυνώδης λιμὴν.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΛΟΓΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.

Ἡ ἀνοτιχία τῶν ζητούντων εἰς τὰς Γραφὰς λεπτομερῆ περιγραφὴν γεωλογικῶν φαινομένων προέρχεται ἐκ τῆς ἀδεμελιώτου ἐλπίδος, ὅτι εἰς αὐτάς θέλουν εὐρεῖν ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ ὧν τῶν ἔργων τοῦ Δημιουργοῦ, εἰς χρόνους καὶ τόπους μεθ' ὧν οὐδεμίαν ἔχει σχεῖσιν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐπίσης ὁρθὸν ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀντιλέξωσιν εἰς τὴν Μωσαϊκὴν ἱστορίαν ὅτι εἶναι ἀτελής, ἐπειδὴ δὲν ἀναφέρει τοὺς δορυφόρους τοῦ πλανήτου Διὸς, ἢ τοὺς δακτυλίους τοῦ Κρόνου, καὶ νὰ αἰσθάνωνται ἀποτυχίαν διότι δὲν εὐρίσκουν εἰς αὐτάς τὴν ἱστορίαν τῶν γεωλογικῶν φαινομένων, τὰ περὶ ὧν ἀρμόζουσι μὲν εἰς ἐπιστημονικὴν ἐγκυκλοπαίδειαν, ἀλλ'

εἶναι πάντῃ ἀλλότρια τῶν σκοπῶν τόμου, ὅστις συνεγράφη μόνον ὡς ὁδηγὸς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς διαγωγῆς.

Δικαίως ἐμπορεῖ τις νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς νομίζοντας τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην θέμα κατὰλληλον εἰς ἀποκάλυψιν, ποῦ ἡδύνατο ἡ ἀποκάλυψις νὰ σταθῇ, χωρὶς ἀτελείας παραλείψεως, μικροτέρας κατὰ τὸν βαθμὸν, ἀλλ' ὁμοίας τὸ εἶδος, μὲ τὴν ἀποδιδομένην εἰς τὸ ὑπάρχον Μωσαϊκὸν διήγημα; Ἀποκάλυψις τοσαύτης μόνον ἀστρονομίας ὅση ἐγνωρίζετο εἰς τὸν Κοπέρνικον ἤθελε φαίνεσθαι ἀτελής μετὰ τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Νεϋτωνος· ἀποκάλυψις δὲ τῆς Νευτωνικῆς ἐπιστήμης ἤθελε φανῆν ἐλλιπὴς εἰς τὸν La Place· ἀποκάλυψις ὧν τῶν χημικῶν γνώσεων τῆς δεκάτης ὁγδόης ἐκατονταετηρίδος ἤθελεν εἶσθαι τόσον ἐλλιπὴς, παραβαλλομένη μὲ τὰς σημερινὰς εἰδήσεις, ὅσον θέλουν φαίνεσθαι τὰ τὴν σήμερον περὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐγνωσμένα πρὸ τῆς λήξεως ἐνὸς ἄλλου αἰῶνος. Εἰς ὅλον τὸν κύκλον τῶν ἐπιστημῶν δὲν ὑπάρχει οὐδεμία, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ἕωσθ' ν' ἀπαιτησῶμεν ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν πλήρη ἀνάπτυξιν ὧν τῶν μυστηριωδῶν ἐνεργειῶν, αἵτινες ὑποστηρίζουσι τὸν μηχανισμόν τοῦ ὕλικου κόσμου. Τοιαύτη ἀποκάλυψις ἡδύνατο ἴσως ν' ἀρμόζῃ εἰς ἄλλα ὄντα ὑψηλότερα τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἡ ἀπόκτησις τοιαύτης γνώσεως τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ πιθανὸν ὅτι θέλει συνιστᾶν μέρος τῆς εὐδαιμονίας ἡμῶν εἰς μέλλουσαν κατάστασιν· ἀλλ' ἐκτὸς ἂν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἴχε πλάσθῃ ἄλλη παρ' ὁποία εἶναι, ἡ ἂν ὑποτιθεμένη παγγνωσίας κοινοποιήσις ἤθελε μεταδοθῇ εἰς πλάσματα, πάντῃ ἀνίκανα νὰ τὴν δεχθῶσιν, ἐφ' οἷα σδήποτε καταστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους παρελθούσης ἢ παρούσης, ἡθικῆς ἢ φυσικῆς· καὶ ἤθελε προσέτι ἀντιφύρεσθαι εἰς τὸν σκοπὸν ὧν τῶν ἄλλων ὑπὸ Θεοῦ γενομένων ἀποκαλύψεων ἑαυτοῦ, τὸ τέλος τῶν ὁποίων πάντοτε ὑπῆρξεν ἡ μετάδοσις ὅχι νοητικῶν ἀλλ' ἡθικῶν γνώσεων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

Τὸ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ζήτημα εἶναι ὑπόθεσις σπουδαιότητι. Ὅτι μὲν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, ἐπίστευσαν πολλοὶ κατὰ πάντα αἰῶνα· καὶ τῶντι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐκ φυσικῆς τινὸς ὁρμῆς ἀπωθεῖ τὴν ἰδέαν τῆς παντελοῦς ἐξουθενώσεως, ἢ τῆς ἀτελευτήτου ἀναισθησίας. Ἀλλ' ἀράγε οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται; Τοῦτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὡς βεβαίωτατον μᾶς παρέδωκεν· “Ἐρχεται ὥρα,” εἶπεν, “ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.” Εἶπε προσέτι, “Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή.”

Τὸ δόγμα τοῦτο καὶ πρὶν Χριστοῦ ἐγγώριζον οἱ Ἰουδαῖοι, μολοντί οἱ μὲν Σαδδουκαῖοι ἠρνοῦντο τὴν ὑπαρ-